

N:o 101.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 13 maj 1896.

— — — — — Andra Kammaren den 13. — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner
om ändring i gällande bestämmelser angående utöfvande
af uppfinning, hvarå patent erhållits.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 40.)

Till Konungen.

Uti tvenne vid innevarande riksdag af enskilde motionärer afgifna framställningar har erinrats, hurusom stadgandet i 15 § af förordningen angående patent den 16 maj 1884 om det s. k. utöfningstvånget verkade särdeles tryckande för de svenske uppfinnarne, samt framhållits önskvärdheten af berörda stadgandes ändring.

Ett riktigt afvägande emellan uppfinnarens intresse af obegränsad frihet att herska öfver sin uppfinning under hela patenttiden och samhällets intresse af de patenterade uppfinningarnas tillgodogörande i den inhemska industrien hör utan tvifvel till patentlagstiftningens mest svårösta uppgifter, och man kan spåra denna svårighet uti det faktum, att de olika patentlagstiftningarna härutinnan tillämpa ganska skilda grundsatser. Man kan i detta afseende särskilja tvenne hufvudgrupper af patentlagar. För den ena af dessa grupper är det ett utmärkande drag, att densamma medgifver patenträttens bibehållande i oförändradt omfång under hela patenttiden, oafsedt huruvida uppfinningen verkligen kommer till utöfning eller ej. En dylik ståndpunkt intager exempelvis den nordamerikanska patentlagstiftningen.

Till andra gruppen höra åter de patentlagar, som för patenträttens fortbestånd i oförminskadt omfång under hela patenttiden uppställa det vilkoret, att uppfinningen skall bringas till utöfning inom viss kortare eller längre tid efter patentets beviljande.

Denna senare grupp innesluter emellertid inom sig patentlagar,

som i fråga om de närmare bestämmelserna angående detta »utöfnings-
tvång» tillämpa principiellt skilda grundsatser. Sålunda hör till ifråga-
varande grupp såväl den engelska lagstiftningen, hvilken i förevarande
afseende uppställt det s. k. licenstvänet såsom ledande princip, som
den svenska patentförordningen, som stadgar s. k. utöfningstvång i
inskränkt bemärkelse.

Hvad beträffar det inbördes företrädet emellan utöfningstvång och
licenstväng, är för frågans afgörande af vigt att klargöra, i hvad mån
begränsningar af uppfinnarens, så att säga, naturliga rätt till och öfver
uppfinningen kunna anses vara ur synpunkten af samhällets intresse
erforderliga. Och dervid förtjenar framhållas, att samhällets intresse,
såvidt det framstår såsom stridande mot uppfinnarens, icke kan rättvis-
ligen fordra mera än att uppfinnaren betages möjlighet att hindra
uppfinningens tillgodogörande inom den inhemska industrien. Det följer
häraf, att uppfinnarens rätt bör honom okränkt tillerkännas, ända till
dess nämnda samhällsintresse aktuellt framträdt. Utöfningsvänet verkar
derhän, att underlåten utöfning förorsakar patenträttens förlust för
uppfinnaren, äfven om det vid tidpunkten för denna påföljds inträde
icke förefinnes något intresse af uppfinningens bringande till utöfning.
Licenstvänet åter tillgodoser såväl uppfinnarens intresse derutinnan,
att denne under alla förhållanden tillförsäkras ersättning, derest patentet
skulle blifva honom beröfvadt, som samhällets intresse så till vida, som
uppfinnaren förhindras att undanhålla industrien en uppfinning, af hvars
utöfning den kan hafva intresse. Med andra ord, utöfningsvänet kan
medföra patenträttens förlust, äfven om en dylik kränkning af upp-
finnarens intresse icke är af hänsyn till samhällets intresse betingad,
då deremot licenstvänet inskränker uppfinnarens rätt endast då ett
verkligt samhällsintresse är för handen.

Riksdagen anser sålunda licenstvänet oga ett visst företräde
framför ett ovilkorligt utöfningsväng, och håller före, att dess in-
förande skulle verka till välbehöflig fördel för uppfinnarne, hvilka till
följd af utöfningsvänet i flera fall befinna sig i en ganska ogynsam
ställning.

Sålunda kan en uppfinnings utöfvande erfordra större kapital, än
patenthafvaren är i tillfälle att anskaffa, likasom uppfinningen kan afse
användning af föremål, hvaröfver patenthafvaren ej eger att råda eller
förbättring af en redan förut af annan person patenterad tillverknings-
metod. I alla dessa fall är patenthafvaren förhindrad att bringa upp-
finningen i utöfning och mister alltså i allmänhet efter tre år sitt patent
utan all ersättning.

Licenstvång kan emellertid införas under mångskiftande former; och Riksdagen tillåter sig därför att angifva några synpunkter, som enligt dess tanke böra härutinnan tagas i öfvervägande.

Bestämmande af den ersättning, som i händelse af licenstvångets tillämpning bör uppfinnaren eller patenthafvaren tillkomma, synes Riksdagen, der godvillig uppgörelse ej eger rum, lämpligen kunna ske genom gode män eller i öfverensstämmelse med stadgandet i 17 § af kongl. förordningen angående patent, för den händelse att patenterad uppfinning skall upplåtas till allmänhetens fria begagnande.

Äfvenså håller Riksdagen före, att den person, som med användande af licenstvång tillöser sig patenträtten till en uppfinning, bör förpligtas, derest han ej bringar den tillösta uppfinningen till utöfning inom viss lämplig kortare tid, i sin tur afstå densamma till annan person, som vill derfor gifva ersättning.

Den närmare utredningen om villkoren och sättet för utöfningsvångets ersättande med licenstvång torde emellertid lämpligen böra verkställas genom Eders Kongl. Maj:ts försorg, och Riksdagen anser det under sådana omständigheter icke behöfligt att närmare ingå på föreliggande frågas detaljerade lösning.

På anförda grunder och då patentförordningen, vid det förhållande att Riksdagen såväl vid dess antagande, som då det gäلت ändringar i densamma, städse härom för sin del fattat beslut, torde böra såsom civillag betraktas, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida, der patenthafvare efter utgången af den tid, inom hvilken det enligt 15 § i kongl. förordningen angående patent den 16 maj 1884 åligger honom att bringa sin uppfinning till utöfning inom riket, icke vill eller kan föranstalta om sådan utöfning, det meddelade patentet likväl äfven derefter må under derfor stadgad tid fortfarande anses gällande under vilkor, att patenthafvaren förklaras skyldig att mot skälig ersättning upplåta sin uppfinning till utöfning af den, som önskar att inom landet sådan företaga, samt, derest en dylik lättnad i det s. k. utöfningstvånget anses utan skada för den inhemska industrien kunna medgifvas, förelägga Riksdagen förslag till i sådant syfte erforderliga förändringar i ofvanberörda kongl. förordning.

Stockholm den 13 maj 1896.

Med undersåtlig vördnad.